

Zoufalost, odevzdanost a slavnost:
Novoroční přívitek životem

Alexander Meduna

Na přelomu roku se patrně každý člověk snaží alespoň na čas vyprostit ze zmatku každodenních starostí, aby se ztišil. Chce se potěšit se ze svých dosavadních úspěchů, ale i přiznat si svá selhání. Taková životní bilance zpravidla znamená přehlédnout svůj život od samotného začátku.

Člověk se ocitá na světě zcela pasivně. Narodí se jako nemluvně ve svém těle z těla své matky a po celý svůj pobyt tu ve svém těle zůstane. Z čista jasna je tu, nahé a bezbranné, žije a žít chce, ať už se raduje a nebo pláče. Mezi sebou a životem dítě žádný rozdíl neshledává a vlastně ani shledat nemůže. Jsou jedno.

Časem se ale dítě začne z této jednoty vydělovat a přicházet k sobě a svému já. Zjišťuje, že má tělo potažené kůží, vzepřené kostrou z kostí a vyplněné vazy a svaly z masa, ve kterém pravidelně pulzuje krev. Má také své smysly. Čichá, chutná, slyší, vidí, hmatá. Ta poslední schopnost sehrává zvláštní roli mezi těmi zbývajícími. Ano, člověk si ku příkladu může zacpat uši a celé jeho okolí rázem stihne, ale hmat takhle neutišíš. Je od těla bez distance a vlastně je to právě on, kdo člověku neustále dosvědčuje, že je vtělen na světě. Dítě také záhy shledá, že jeho tělo nahoře končí hlavou, která má mozek, a ten mozek myslí. Vyrábí myšlenky všelijaké a ledasjaké - od těch rozumných přes divoké fantazie a představy až po zcela scestné bludy. A to vše se nyní na úsvitu dospívání pozvolna spouští v proud ženoucí mlýn psychiky na plné obrátky.

Člověk si také záhy uvědomí, že obývá své tělo docela sám. Chápe, jak ho vlastní tělo odděluje od jeho okolí, které je plné jiných lidí v jiných tělech. A tak se pomalu ale jistě prostota a bezstarostnost děcka mění v ustaranost a sebeobranu jedince zápasícího o přežití v mocné převaze okolního světa. A přece ho k druhému člověku vede jisté bratrství původu. Konec konců, pochází přece ze stejné rodné země. Nemůže a ani nechce bez něj žít. Brzy ale zjistí, že v marasmu světa je cesta za druhým člověkem svízelná. Jako stín ho na ní provází bolest. Dříve nebo později některým lidem ublíží a oni ublíží jemu. Selže, padne a stále méně se mu chce vydat na cestu za druhým člověkem znovu. Musí se smířit s tím, že je mezi lidmi sám.

Souběžně se samotou mezi lidmi člověk zakouší - zprvu jen matně a nevědomky - oddělenost podstatně základnější, a sice stále se prohlubující odstup od samotného života, z jehož pramene kdysi tak bezděčně pil. Kromě vyprahlosti je ale tato zkušenost oddělenosti od svého původu provázena zrozením prazvláštního hlubokého studu v nitru člověka. Palčivě, byť do jisté míry neurčitě, zakouší porušení a ztrátu výchozí jednoty, za což se stydí studem hlubokým a neovladatelným. Už dávno není děckem, které si zvědavě a pěkně zpříma prohlíželo kolemjdoucí od hlavy až k patě; nyní mu stud velí sklopit oči při vzájemném střetu pohledů. Jak se tak pozvolna vzdaluje od svého rodiště, stále zřetelněji si uvědomuje svůj provizorní pobyt kdesi v exilu na hony vzdáleném domovu. A čím více se mu ztrácí cesta domů z dohledu, tím je jeho samota tíživější a stud mocnější.

Stud vede člověka do skrytosti. Halí osamocenému člověka do přestrojení, kterým se kryje před okolím i před sebou. A čím bolestnější jsou jeho selhání a pády, tím více si zoufá

a čím více si zoufá, tím promyšleněji svůj stav skrývá. Arogance a cynismus patří k těm nejoblíbenějším maskám, které jsou vždycky po ruce za tímto účelem. A tak se na bratrské cestě za druhým člověkem najednou paradoxně ocitá v diametrálně opačné póze těžkého frajera, který si to šlape světem přes mrtvoly. On přece všechno zvládne a srazí do propasti každého, kdo se mu postaví do cesty. Zabydlí se v té své smyšlené roli tak dokonale, že se už ke svému původu ani nezná a znát nechce. Zpitý pýchou a lží, chcípá zaživa.

Jednoho dne ale ten kašpar vystřízliví a masku odloží. Dostaví se kocovina, která ho svelle donaha před zrcadlem všech jeho selhání a pádů. Spatří se bez příkras, v celé své ohavnosti a ubohosti, která ho zavalí, a on se v tom závalu začne dusit. Co dál? Nasadit si další masku a celou tragikomedii zopakovat? Ne, každou další maškarádu odmítne a začne si zoufat ještě víc.

Zoufalství má sklon gradovat, až jeho epidemie dosáhne stupně, kdy nešťastníka začne pronásledovat myšlenka, že své tělo zničí. Ve svém pochmurném obývacím pokoji, či lépe nepokoji, si jednoho dne přizná, že má dalšího pobytu v těle po krk. Tehdy také začne kout svůj temný plán spáchat sebevraždu. Chce se zbavit těla a tím i celé té zoufalé situace, do které se zapletl. A tak se jedné předjitřní hodiny jednoho nehostinného rána ocitne na peróně venkovského nádraží, kde žádný rychlík nestaví, ba ani nepřibrzdí. Stojí tam na samém kraji nástupiště - pro něj ale výstupiště.

Váhá. Celá tíž té hrozné chvíle je v onom váhání. Odkud se ale bere to těžiště? Co mu brání v tom hrozném činu? Snad pud sebezáchovy? Ten zoufalec přece není poplašená srna, která prchá před nebezpečím do úkrytu; naopak, přišel sem s černočerným plánem skočit pod rozjetý vlak. Nebo ho snad zdržuje nějaká spekulace? Ty všechny tisíckrát promyslel v těch tklivých předešlých měsících strávených uzavřen ve svém bytě - sotva na tom nástupišti vymyslel něco nového. Brání mu tedy soucit se sebou? Vždyť ten zoufalec je přesně v opačném vztahu k sobě - je si svým největším nepřítelem a svůj tělesný pobyt nesnáší. Tak co ho tedy zdržuje? Proč váhá?

Člověk se sebevraždou váhá, protože ho od ní sice tiše, ale o to úpěnlivěji zdržuje solidarita s životem samotným. Ano, od temnému plánu odložit své tělo ho zdržuje soucit s životem, který ho teď bere za ruku a vede domů. Chce, aby člověk žil. Nechce, aby mu dal se svým tělesným pobytům v ale. Chce mu dát čas a odvalu pokračovat. Tragedie sebevraždy spočívá v tom, že člověk bere životu možnost tento dar předat. Sebevraždu je třeba odmítnout. Kdykoliv a kdekoliv.

Přestaň byt fascinován sebou a nech se fascinovat životem. Z čista jasna si tě sem přivedl a v pravý čas si tě do čista jasna odvede. Existuje nepřeborné množství okamžiků a způsobů, kterými si můžeš svůj odchod zařídit. Existuje ale pouze jediný moment, který ti k odchodu zvolí život sám. Tehdy se tvůj čas naplní. To je ten jediný pravý okamžik.

Pasivně ses narodil, pasivně zemři. Odevzdej se životu. Oddej se mu jednou a pro vždy a se vším všudy. Předej mu všechny své radosti, starosti i strasti. On každou bolest snese. Svěř se mu. Jen jemu. Jen jemu jednomu jedinému, ne znovu sobě samotnému. Za ten drahocenný vklad nepřijdeš o svou odměnu i s úroky - zotavení ze zoufalství, chuť žít a vděk za dar, že jsi.

Takový dar ale volá po oslavě. Tak běž a pořádně ho oslav. Slav ten dar zpít do němoty živou vodou života.

